

Slaapproblemen bij kinderen

Dr. Tine Martens – kinderarts GZA Ziekenhuizen –
campus Sint-Augustinus

Slaap

= essentiële voorwaarde voor een goede groei en ontwikkeling van kinderen

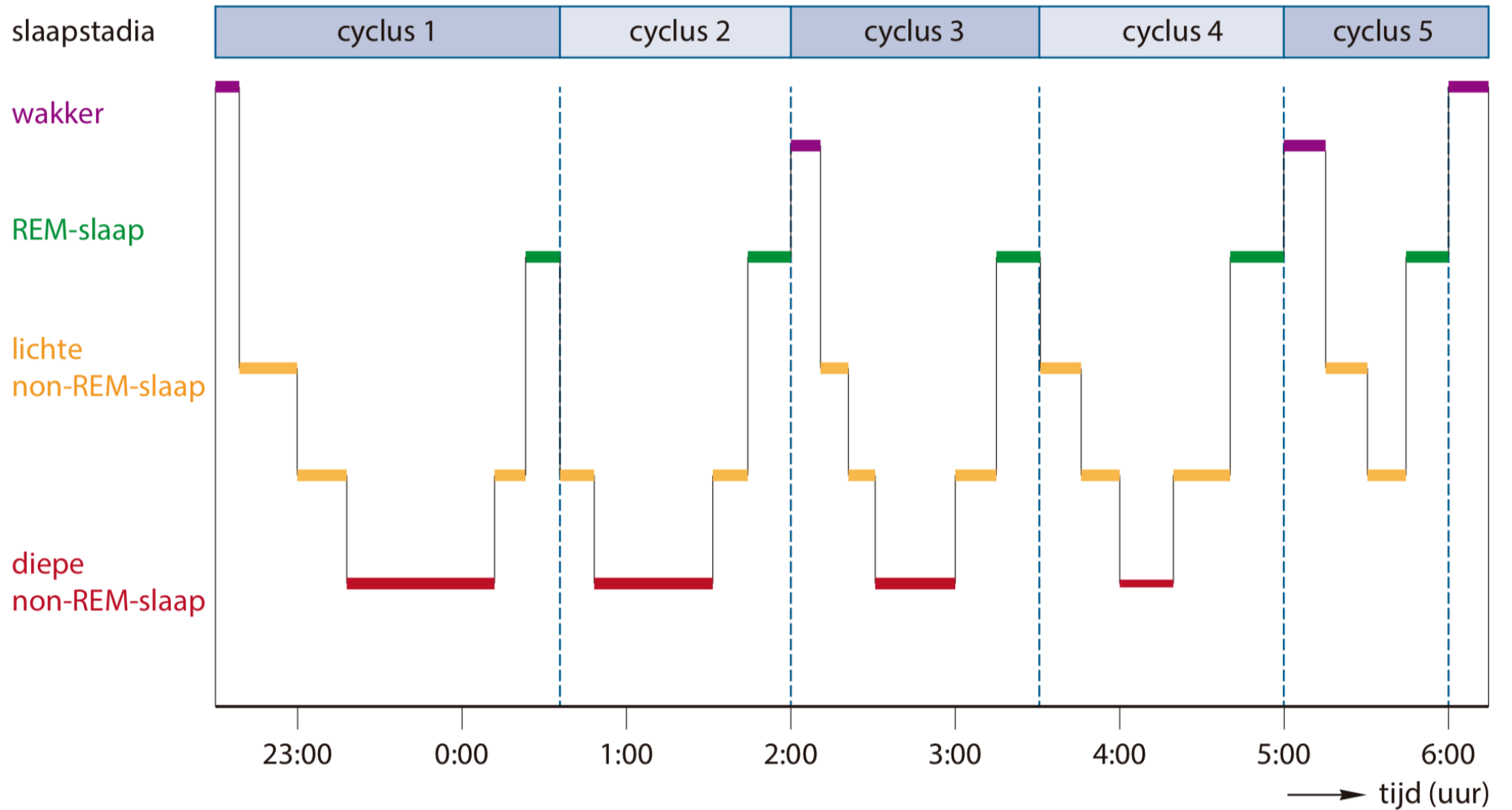
slaap kent verschillende stadia:

REM-slaap : rapid eye movement

- vnl. 2de deel van de nacht
- snelle hersenactiviteit en korte, snelle oogbewegingen
- belangrijke rol bij geheugenprocessen en dromen

Non-REM slaap

- 1ste deel van de nacht
- trage hersenactiviteit, ontspannen van de spieren
- zorgt voor fysiek herstel

Slaapstadia baby- kind- adolescent

Baby	Kind	Adolescent
Slaap start in REM	Slaap start in NREM	Slaap start in NREM
50% REM slaap	75% NREM slaap	25-30% REM slaap
Enkel REM (actieve slaap) en NREM (stille slaap)	Nog veel SWS	40% vermindering van SWS
NREM cyclus korter	REM laatste 1/3 van de nacht langer	Langere latentie van inslapen tot REMslaap
16-18u slaap		Grotere variatie in slaaptijden
Cycli van ongeveer 50min	Cycli van ongeveer 50-90min	Cycli van ongeveer 90-110min

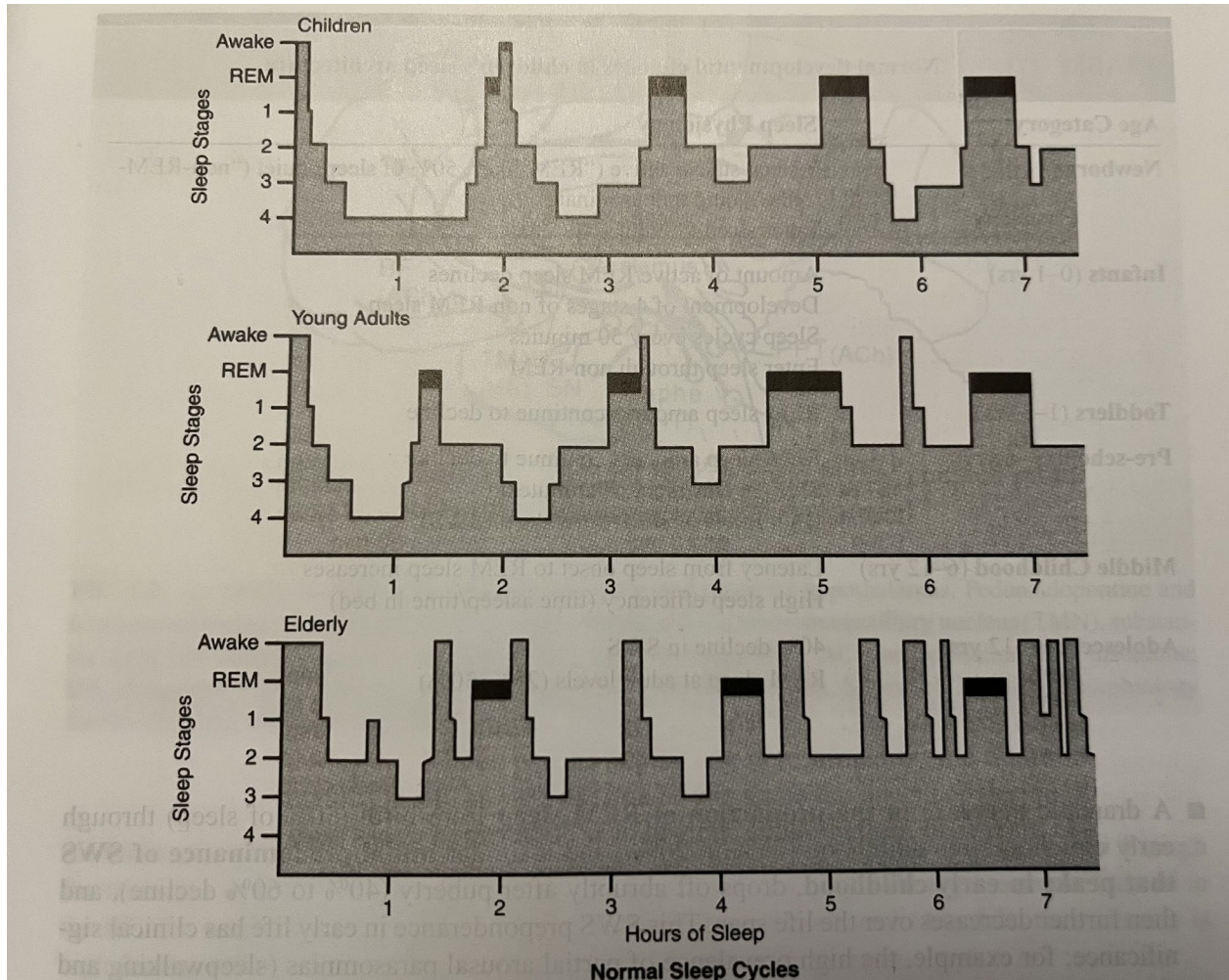

FIG 1.1. Hypnogram: Normal distribution of sleep stages in healthy children, adults, and the elderly.

2 processen die nachtelijke slaap beïnvloeden:

1. Slaapdruk

ontstaat vanuit de noodzaak tot herstel van het lichaam na een periode van wakker zijn. Hoe langer iemand wakker of actief is, des te hoger is de slaapdruk

2. Circadiaans ritme

biologisch ritme waarvan de cyclus ongeveer 1dag, 24u duurt

Veelgestelde vragen door ouders

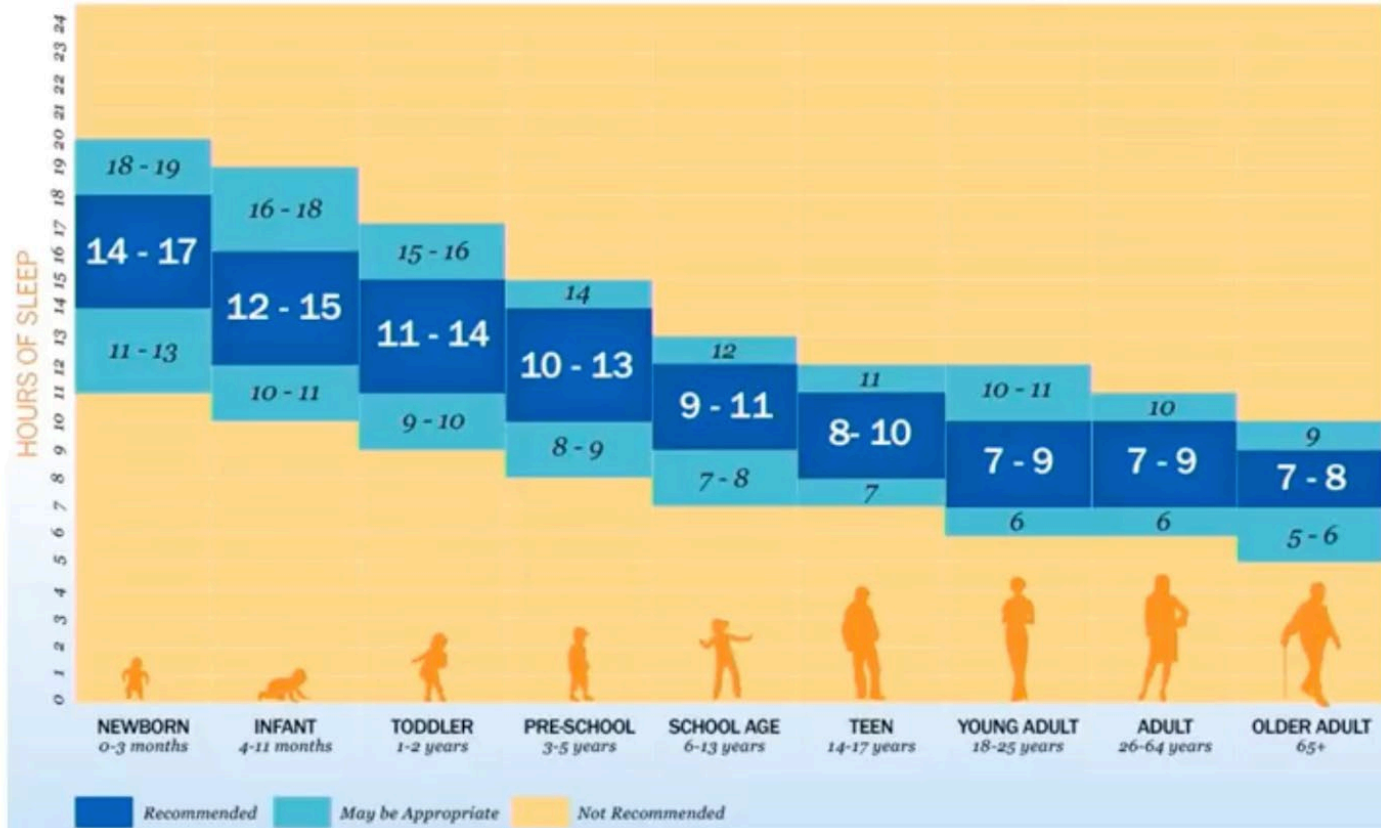

1. Slaapt mijn kind voldoende?
2. Mijn kind slaapt niet door
3. Mijn kind kan moeilijk inslapen
4. Mijn kind snurkt in slaap

1. Slaapt mijn kind voldoende?

SLEEP DURATION RECOMMENDATIONS

Signalen van voldoende slaap

- Doordeweeks uitgerust wakker worden
- In het weekend het weekritme vasthouden
- Binnen half uur na het opstaan zin in ontbijt
- Jong kind: geen slaap buiten dagdutjes (autorijden, TV kijken)
- Duur gelijk aan slaapduur na 2de week vakantieperiode

2. Mijn kind slaapt niet door

Oorzaken:

- insomnie
- parasomnie
- gedragsmatig
- te weinig slaapdruk, arousals (lawaai, reflux, ontlasting, jeuk, pijn)
- epilepsie
- Rusteloze benen syndroom
- ...

Gedragmatige slaapproblemen

Intrinsieke factoren:

- karakter (volhouders, manipulatief, koppig)
- medische problemen (reflux, ontlasting, jeuk, pijn)
- circadiane preferenties (nachtuil of vroege vogel)
- ontwikkelingsproblemen
- Angstproblemen

Extrinsieke factoren

- ouders die moeilijk limieten kunnen stellen
- emotionele stress
- ouders die lang werken (vb. ouder die altijd laat werkt en dan van het bed/slaapmoment hun momentje samen maakt)

Gezonde slaapgewoonten

- Vast tijdstip om te gaan slapen, vast slaapritueel
- Zelfde tijdstippen in week en weekend (max 1 uur verschil)
- Ur voor slapen rustige gezinsactiviteiten (liefst ook geen tv)
- Geen cafeïne (ook niet te veel chocolade)
- Overdag voldoende fysieke activiteit (buiten!)
- Donkere, stille slaapkamer
- Goede temperatuur in slaapkamer (rond 18 graden)
- Slaapkamer is om te slapen (bv. Niet gebruiken als straf)
- Elektronische devices vermijden laatste uur voor slapen, zeker niet in slaapkamer

Aanpak: gedragsinterventies

- Teaching van ouders over juiste slaaptijden per leeftijdscategorie
- Bedtijd routine en belang van slaapassociaties
- Systematisch negeren (abrupt of gradueel)
- Bedtime fading
- Positieve bekrachtiging: beloningssysteem met kleine stappen
- Kind mee betrekken in opstellen van plan

Aanpak: medicamenteus

- Enkel als gedragstherapie niet helpt en dan altijd in combinatie.
- Gedragsinterventie minstens 4 weken geprobeerd met minstens 1 follow up controle om bij te sturen.
- Sneller bij kinderen met ontwikkelingsproblemen (ADHD, autisme)
- Type medicatie:
  - Melatonine
  - Atarax

Parasomnie of niet?

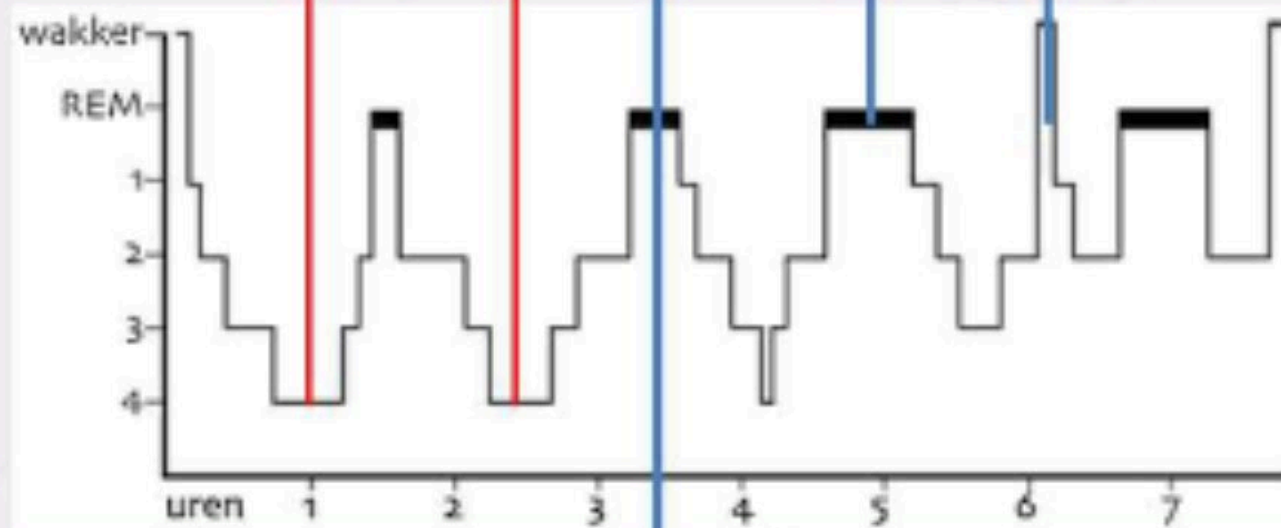

	sleep terror	nachtmerrie	epilepsie
leeftijd	3-8 jaar	elke leeftijd	elke leeftijd
timing	begin nacht NREM	later in nacht: REM	slaap-waakovergang
duur	1-60min	wisselend	1-2min
wekbaar	moeilijk	makkelijk	niet
slaperigheid overdag	niet	soms	vaak
meerdere episodes/nacht	zelden	soms	regelmatig
familiale anamnese	positief	-	positief voor NFLE
stereotype bewegingen	-	-	+

Non-REM parasomnia:
1-4 hours after sleep onset

Nightmares
Behaviour insomnia

Parasomnie of niet?

Casus: Rik, 4 jaar elke avond rond 23u gillend wakker worden, ontroostbaar, lijkt dan in eigen wereld te zitten.

→ sleep terror

→ NREM parasomnie

Parasomnie of niet?

Casus: Toon, 8 jaar, midden in de nacht zwetend en gillend wakker worden, vertelt dan meestal in tranen hoe hij door draken en spoken werd achtervolgd

→ nachtmerrie

→ REM parasomnie

Casus: Emma, 14 jaar klaagt van een vervelend gevoel in de benen tijdens inslapen. Ouders geven aan de ze heel onrustig slaapt en veel met benen beweegt.

→ Rusteloze benensyndroom

Criteria RLS

3/4 hoofdcriteria

- Drang om benen te bewegen door onaangename gevoel in de benen
- Bewegingsdrang/onaangename gevoel neemt toe in rust
- Drang om te bewegen neemt af door beweging
- Klachten ergst tijdens avond/nacht

2/4 nevenscriteria

- Nachtslaap moet verstoord zijn
- 1 van de ouders heeft een bewezen RLS
- Slaaponderzoek toont te veel periodic limb movements

Behandeling RLS

- **Slaaphygiëne:**
  - Vast bedritueel
  - Beperk lichaamsbeweging/sporten enkele uren voor slapen gaan
  - Warmte/koudepacks
  - massage
- **Ijzersuppletie**
  - Indien Ferritine $<50\text{ng/ml}$ $\rightarrow$ 6mg/kg/dag voor 3-6 maanden
- **Medicatie:**
  - NSAID's
  - Dopaminerge middelen
  - Benzodiazepines
  - Opiaten
  - Anti-epileptica

3. Mijn kind kan moeilijk inslapen

Casus: Sarah, 14 jaar gaat tegen 21u slapen maar valt pas tegen middernacht in slaap. 's morgens heeft ze moeite met opstaan. In het weekend slaapt ze lang uit.

→ Delayed sleep phase

Delayed sleep phase

Hierbij is het slaap-waakritme verschoven naar een later tijdstip omdat de biologisch klok te laat staat afgesteld

Therapie

- Slaaphygiëne
- Lichttherapie
- Medicamenteus: Melatonine
  - < 12 jaar: 0,1mg tot max 2mg
  - > 12 jaar: 0,5 tot max 5mg

4. Mijn kind snurkt in slaap

Casus: jongen van 6 jaar, snurken ook los van verkoudheden, indruk van ademstops, overdag moe

→ OSAS?

Argumenten voor OSAS

- Snurken, ademstops
- Onrustig slapen
- Hoofdpijnklachten (voornamelijk ochtend)
- Concentratieproblemen/gedragsproblemen
- Enuresis nocturna
- Bij KO argumenten voor OSAS: retrognatie, grote tonsillen, neuromotorisch probleem
- Kinderen met OSAS niet perse overgewicht/obesitas

Wanneer doorverwijzen

- OSAS → NKO arts, pneumoloog of rechtstreeks slaaponderzoek
- Insomnia/parasomnie → eerste behandeling zelf, eventueel verwijzing psychologe of slaapbegeleiding
- Epilepsie → neuroloog
- PLMD of RLS → doorverwijzing voor slaaponderzoek

Oorzaken slaapproblemen kindertijd

0 tot 6 jaar

- Lichamelijke oorzaken (bv. NKO problemen, GERD,..)
- Opvoeding/gedrag

6 tot 12 jaar

- Angst, gedrag
- Circadiane ritmeproblemen

12 tot 18 jaar

- Circadiane ritmeproblemen
- Middelenmisbruik
- Gedragmatige slaapdeprivatie
- Relatie met depressie

Grondige anamnese voldoende

NREM parasomnieën meer in begin van de nacht
REM parasomnieën meer op einde van de nacht

Slaaponderzoek indien:

Vermoeden OSAS
mogelijkheid epilepsie
vermoeden rusteloze benensyndroom

Dank voor uw aandacht!

